

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УПРАВИТЕЛІВ ТА ЕНЕРГОМЕНЕДЖЕРІВ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

ОЛЬГА МАКСИМЕНКО

Громадська спілка
«Експертна Міжгалузева
Асоціація України»

Масштабні концептуальні зміни у законодавчій базі стосовно механізмів управління житлом, а також чітко спрямований рух на певні результати в сфері енергоефективності, спонукають співвласників житлових будинків визначитись як із формою управління, так і енергоощадним ставленням до своїх будинків через прийняття ними спільного рішення загальними зборами.

Навряд чи хтось заперечуватиме твердженню, що саме від рівня компетентності особи, яка безпосередньо залучена до здійснення утримання та управління багатоквартирним будинком, залежить безпечність та комфорт перебування людей в будинку. Це твердження, на наш погляд, подібно, але деякою мірою опосередковано, є справедливим й по відношенню до фахівця, що має здійснювати аудит енергетич-

ної ефективності будівель. Дійсно, поняття «професіоналізм» часто тотожне поняттю «безпека», особливо в сферах, які стосуються захисту прав споживача, безпеки і здоров'я людини, безпеки навколишнього середовища. Вимоги до рівня професіоналізму підвищується саме в тих сферах та професіях, де рівень ризику і тяжкість наслідків від виконаних дій (чи бездіяльності) є напрочуд високими. Саме ви-

моги до «якості і безпеки» мають на сьогодні найвищу пріоритетність у порівнянні з іншими вимогами, що висувуються до продуктів і послуг, які пропонуються споживачеві.

Формування інституту професійних управителів та «прошарку» фахових енергоаудиторів є невід'ємною умовою імплементації низки Законів України в сфері ЖКГ¹. На сьогодні ці два професійні напрями на шляху свого формування «крокують» паралельно, стикаються з однаковими проблемами, апелюють до спільного споживача, проте вже мають й суттєві відмінності.

Професійна атестація – процедура сертифікації персоналу на відповідність кваліфікації кандидата вимогам, що висувуються до фахівця, який має здійснювати певний вид діяльності, що вимагає спеціальних знань, підготовки, майстерності та досвіду для виконання. Слід нагадати, що будь-яка професійна атестація – це система оцінювання, яка має відповісти на запитання: «на відповідність чому?»; «самого?»; «за якою процедурою?».

Всі три зазначені складові мають бути унормовані, відповідно, через:

- 1) систему професійних стандартів, кваліфікаційних та/або інших нормативних вимог;
- 2) вимоги до освіти, навчальних програм, результатів навчання, рівня підготовки та перепідготовки осіб,

¹ «Про енергетичну ефективність будівель», «Про житлово-комунальні послуги», «Про комерційний облік» та ін.

що прагнуть пройти професійну атестацію;

- 3) систему стандартів щодо процедур та методик оцінювання.

Питання наявності всіх зазначених складових та їх відповідності вимогам сьогодення за цими двома фаховими напрямами, на жаль, ще залишається відкритим, особливо для фахівців, що мають здійснювати «аудит енергетичної ефективності будівель». Ситуація ускладнюється неузгодженістю нормативних документів, відсутністю давно задекларованих дієвих інструментів впливу на формування та функціонування системи підготовки/перепідготовки кадрів галузі, а також нехтуванням існуючих підходів до незалежного оцінювання, що ґрунтуються на міжнародних стандартах та правилах.

Так до сьогодні у Довіднику професій, посад та професійних назв робіт (далі – Довідник) відсутній «фахівець з аудиту енергетичної ефективності будівель», але на саме таке визначення опирається ЗУ «Про енергетичну ефективність будівель»². Таким чином, складно не погодитись, що конче потрібно визначення такої професії чи, принаймні, визначення часткової кваліфікації від будь-якої іншої професії, що є суміжною до неї. У таблиці 1 наводимо інформацію з Довідника, що якнайкраще відповідає діяльності, яку б

² «фахівець з аудиту енергетичної ефективності будівель (далі - енергоаудитор) - фізична особа, яка отримала кваліфікаційний атестат та має право на проведення сертифікації енергетичної ефективності»; (Ст. 1 Закону України «Про енергетичну ефективність будівель»)

Таблиця 1.

Витяг з довідника професій, посад та професійних назв робіт в сфері енергоефективності та енергозбереження

КОД КП	КОД ЗКППТР	ВИПУСК ЄТКД	ВИПУСК ДКХП	ПРОФЕСІЯ/ ПОСАДА/ ПРОФЕСІЙНА НАЗВА РОБОТИ
2143.2				Професіонал з енергетичного менеджменту
2149.2				Консультант із енергозбереження в будівлях
2149.2				Консультант із енергозбереження та енергоефективності
2149.2				Експерт із енергозбереження та енергоефективності
3111				Фахівець з управління енергозбереженням в будівлях
3113				Фахівець з енергетичного менеджменту
1439.8				Менеджер (управитель) з організації ефективного використання енергії (енергоменеджер)

мав здійснювати так званий «енергоаудитор».

Слід зауважити, що відсутність «офіційної» професії не дозволяє визначити та затвердити ані професійний стандарт, ані кваліфікаційну характеристику професії.

Наслідком цього є унеможливлення розробки та впровадження уніфікованої програми підготовки/перепідготовки, на яку б мали орієнтуватися заклади, що прагнуть надавати відповідні освітні послуги. Наявність базової програми дозволила б проводити навчання не тільки в формальній системі навчання, а й залучати навчальні та/або тренінгові центри, що надають освітні послуги з неформального навчання, а саме: професійні асоціації, фахові об'єднання тощо.

Проводячи порівняння з професією для робітників в сфері управління житло-

вою нерухомістю, знов звертаємось до «Довідника професій, посад та професійних назв робіт» та наводимо інформацію, що найліпше відповідає вирішенню завдання, яке визначено у послужі «управління багатоквартирним будинком». (див. табл. 2)

Безумовно, можемо спостерігати більшу узгодженість між нормативними документами. Проте, нажаль, і тут не без прикростей: свого часу до Довідника за номером 1491 були внесені дві професії - «Менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)» та «Менеджер (управитель) підприємства житлово-комунальної галузі». Однак Закон України «Про житлово-комунальні послуги» визначає лишу одну з них (першу з названих), як регульовану професію, за якою слід проходити обов'язкову професійну атестацію.

Витяг з довідника професій, посад та професійних назв робіт, пов'язаних з управлінням в житловій сфері

КОД КП	КОД ЗКППТР	ВИПУСК ЄТКД	ВИПУСК ДКХП	ПРОФЕСІЙНА НАЗВА РОБОТИ
1223.2	24116	---		Начальник господарства житлово-комунального
1491			87	Менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)
1491				Менеджер (управитель) підприємства житлово-комунального господарства

Порівнюючи визначення та зважаючи, що в Законі «Про житлово-комунальні послуги» згадується лише «менеджер (управитель)...», дозволимо собі виключити з подальшого розгляду позицію «Начальника господарства житлово-комунального». Проте залишаються дві професії та й ще за одним номером – 1491, а саме: «Менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)» та «Менеджер (управитель) підприємства житлово-комунального господарства». Неодноразово, починаючи з 2012 року (тобто з моменту затвердження професій «менеджер (управитель)...» в сфері ЖКГ), виникали дискусії з приводу розбіжностей між двома зазначеними професіями, та й не тільки з цього.

Однак в іншому Довіднику - Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників (розділі 5 Випуску 87 «Житлово-комунальне господарство») до сьогодні можна ознайомитись з кваліфікаційними вимогами лише до однієї з них – до професії «Менеджер (управитель) житлово-

го будинку (групи будинків)». Саме до цієї професії відноситься норма Закону «Про житлово-комунальні послуги» стосовно обов'язкової атестації, про що вже зазначалось в розділі 3 цієї публікації.

Таким чином, професія «Менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)» стає на сьогодні регульованою професією, і, як наслідок, потребує розробки та запровадження професійного стандарту, так само як й професія, що пов'язана з проведенням «аудиту енергетичної ефективності будівель».

Окрему увагу слід приділити й безпосередньо процедурі сертифікації персоналу, яка на сьогодні якщо не цілком суперечить, то, щонайменше, не відповідає міжнародним та національним стандартам та нормам щодо проведення сертифікації персоналу та здійснення професійної атестації. На наш погляд, уникнення застосування інструменту акредитації організацій, що мають здійснювати професійну атестацію, стають загрозою недодержання

принципів професійності, незалежності та неупередженості під час здійснення таких процедур, що мають ґрунтуватися на вимогах міжнародного стандарту EN ISO/IEC 17024:2014 (ДСТУ EN ISO/IEC 17024:2014) «Оцінка відповідності. Загальні вимоги до органів, що проводять сертифікацію персоналу». Органи сертифікації, що прагнуть здійснювати сертифікацію персоналу мають пройти акредитацію на відповідність ДСТУ EN ISO/IEC 17024:2014 в Національному агентстві акредитації України (НААУ).

Водночас ЗУ «Про світу» (від 05.09.2017 № 2145-VIII) передбачає здійснення присвоєння професійних кваліфікацій через кваліфікаційні центри, які також мають бути акредитовані, але тільки в органі, уповноваженому на це, а саме: в Національному агентстві кваліфікацій (НАК). Проте на сьогодні НАК знаходиться лише на стадії організації та згодом має запрацювати (з січня 2019 року).

Наразі вдалося уникнути деяких помилок під час розробки порядку атестації менеджерів «управителів» житлового будинку (групи будинків). Підходи стосовно оцінювання компетентності фізичних осіб, які прагнуть стати активними учасниками (суб'єктами) ринку надання житлово-комунальних послуг, базуються на кваліфікаційних вимогах, що висувуються до професії ме-

неджер (управитель), задіяного в сфері управління житлом, що була внесена до Довідника ще у 2012 році.

Також не може не тішити, що в порядку здійснення професійної атестації менеджерів (управителів) житлового будинку (групи будинків) передбачена акредитація в НААУ підприємств, організацій та установ, що мають її проводити з метою як запобігання «впливу» на такі структури, з одного боку, так й розширення можливостей залучати фахову та експертну спільноту до такої діяльності, з іншого.

Зважаючи на вище викладене, можемо стверджувати, що в ситуації, що склалась, підвищується важливість ролі і активності експертного «комунікаційного майданчику», здатного об'єднати професіоналів для вироблення хай не єдиних рішень, але узагальнюючих рекомендацій і підходів до підготовки фахівців галузі та здійснення їх професійної атестації (сертифікації персоналу) на принципах професійності, незалежності та неупередженості.

Таким майданчиком частково стала Громадська спілка «Експертна Міжгалузева Асоціація України» (ЕМАУ), ініціативи та напрацювання якої вже були покладені в основу окремих нормативних документів, а запропоновані навчально-тематичні плани та навчальні програми прийняті навчальними закладами.